

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

КОМПЛЕКСНЕ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ

Анотація. Розглянуто систему комплексного управління активами і пасивами банку як механізм збільшення ефективності діяльності банків. Доведено, що система комплексного управління активами і пасивами зводиться до взаємозалежного і взаємопов'язаного використання аналізу, планування та контролю, при цьому деталізація методів управління впливає з обраних інструментів і стратегічних завдань діяльності банку.

Аннотация. Рассмотрена система комплексного управления активами и пассивами банка как механизм увеличения эффективности деятельности банков. Доказано, что система комплексного управления активами и пассивами сводится к взаимозависимому и взаимосвязанному использованию анализа, планирования и контроля, при этом детализация методов управления следует из выбранных инструментов и стратегических задач деятельности банка.

Annotation. A system of integrated asset and liability management as a mechanism for increasing the efficiency of the banks was considered. The system of integrated asset and liability management is found to be limited to the use of interdependent and interrelated analysis, planning and control, while detailing the methods of control depends on the selected tools and strategic objectives of the bank.

Ключові слова: управління активами і пасивами, елементи системи комплексного управління, структурний аналіз, коефіцієнтний аналіз.

Банківська система є одним із найважливіших і невід'ємних елементів ринкової економіки. Банки виступають посередниками у перерозподілі капіталів, істотно підвищують загальну ефективність виробництва та сприяють зростанню продуктивності суспільної праці.

Складність і багатогранність процесу управління банком потребує комплексного підходу, що передбачає нерозривну єдність активів і пасивів, доходів і витрат, які є взаємозалежні та взаємообумовлені. Запровадження такого підходу потребує розробки методології та інструментарію комплексного управління активами і пасивами (УАП). Інтегрований підхід до оцінки бізнес-процесів сприяє вдосконаленню інформаційно-аналітичної системи банку, створенню цілісної внутрішньої нормативної бази, логічній завершеності організаційної структури банківської установи.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження визначається необхідністю вдосконалення процесу управління комерційним банком для підвищення надійності, ефективності його діяльності, зміцнення конкурентоспроможності.

Провідне місце в дослідженні проблематики управління активами і пасивами банку належить таким вітчизняним економістам, як: О. Васюренко, Дзюблюк О. В., Гленко І. В., Кириченко О. А., Лаврушин О. І., Мешкова Є. І., Мороз А. М., Роголь С. Л., Пшик Б. І., Хміль Л. М., Савлук М. І., Сивульський М. І., Панова Г. С., Мамонова І. Д., Севрук В. Т. Проте сучасний стан банківської системи свідчить про відсутність дієвого методичного забезпечення в управлінні активами і пасивами банку, банки до нашого часу не можуть подолати наслідки кризи банківської системи 2008 року [1].

Визнаючи важливість та практичну значущість таких досліджень слід зазначити, що в цілому відчувається дефіцит глибоких теоретичних досліджень виявлення тенденцій та перспектив розвитку механізму комплексного управління активами і пасивами банку з метою збільшення ефективності їх діяльності, тому актуальність набувають подальші дослідження комплексного управління активами і пасивами банку.

Об'єктом управління активами і пасивами банку є фінансові потоки, які знаходять відображення в динамічному банківському балансі. Але, виходячи з того, що фінансові потоки є незбалансованими, слід розглядати як об'єкт управління ті ризики, що породжуються незбалансованістю активів і пасивів [2]: ризик ліквідності – це ймовірність втрат, які понесе банк, якщо не зможе задовольнити вимоги кредиторів; при ризик ліквідності головною метою управління активами і пасивами є забезпечення належного рівня ліквідності; процентний ризик – це ймовірність того, що рівень прибутковості та капіталу зменшиться внаслідок зміни ринкових процентних ставок; при процентному ризику головною метою управління активами і пасивами є прогнозування руху процентних ставок; валютний ризик – це ймовірність того, що рівень прибутковості та капіталу зменшиться внаслідок зміни валютного курсу; при валютному ризику головною метою управління активами і пасивами є передбачити валютний курс [3]. На думку Примостки Л. О. [4], при управлінні активами і пасивами вирішується питання управління ризиками, прибутковістю та ліквідністю. Завдання управління активами і пасивами – це підтримка ліквідності та забезпечення дохідності, а також мінімізація ризиків.

Основними завданнями управління активами і пасивами банку є [4]: забезпечення короткострокової та довгострокової ліквідності банку і, відповідно, підтримання належного рівня його фінансової стійкості; забезпечення максимальної дохідності банківських операцій, що є необхідною умовою прибутковості господарювання банку як підприємства; використання підходів до обмеження впливу ризику незбалансованої ліквідності, ризику розриву в строках залучення та розміщення коштів, валютного ризику; пошук оптимального співвідношення між прибутковістю

При такому управлінні балансом активи і пасиви розглядаються як єдине ціле. Елементами системи комплексного управління прийнято вважати: об'єкт, суб'єкт, інструменти та інформаційне забезпечення. Як і в будь-якій системі, послідовно по спіралі виконуються функції управління, а саме: планування, облік, контроль, аналіз, регулювання. Основною метою при аналізі діяльності банку є пошук шляхів підвищення ефективності роботи банку, а також максимізація його прибутку при мінімізації ризику [4]. Існують два паралельні методи проведення аналізу: структурний і коефіцієнтний.

При структурному аналізі основна увага приділяється окремим видам активів і пасивів, а також відповідним їм доходам і витратам. Його результатом є можливість оцінити рівень диверсифікації операцій, визначити силу залежності від розвитку зовнішньої економічної ситуації на різних сегментах ринку банківських послуг, зробити попередні висновки щодо ризику тих чи інших операцій. Інструментами структурного аналізу виступають ГЕП-аналіз, портфельна імунізація (підбір такої комбінації активів і пасивів, яка дозволяє балансу стати нечутливим до зміни ринкових ставок), стрес-тестування (метод кількісної оцінки ризику неузгодженої позиції банку і визначення шокової величини зміни зовнішніх факторів).

Коефіцієнтний аналіз дає можливість порівняти діяльність банку з показниками по системі в цілому, по групі банків і банків-конкурентів. Найбільш вагомими показниками при даному виді аналізу є рентабельність активів, рентабельність капіталу, мінімальна маржа, достатня маржа, чистий процентний дохід, чиста процентна маржа, середньозважена ставка прибутковості і збитковості, чистий спред.

Планування банківської діяльності є процесом визначення цілей на майбутнє та розробки шляхів їх досягнення. Планування служить основою для розвитку внутрішньої банківської системи з урахуванням впливу зовнішніх чинників і є однією з важливих функцій банківського менеджменту, забезпечуючи перетворення цілей, завдань і дій з їх виконання на конкретні абсолютні та відносні показники і нормативи, щодо яких необхідно діяти банку в плановому періоді.

Система фінансового планування в банку є сукупністю стратегічного, тактичного та оперативного планування. Контроль при управлінні активами і пасивами призначений для реалізації функції зниження ризиків. Внутрішній контроль у банку слід розглядати як розгалужену систему адміністративного, бухгалтерського та фінансового по найбільш пріоритетних напрямках діяльності, що відображаються у змінах динамічних статей балансу.

Таким чином, система комплексного управління активами і пасивами зводиться до взаємозалежного і взаємопов'язаного використання аналізу, планування та контролю, при цьому деталізація методів управління впливає з обраних інструментів і стратегічних завдань, поданих банком. Серед подальших досліджень даної тематики є доцільність розробки дієвого методичного забезпечення щодо підвищення ефективності управління активами і пасивами банку на засадах комплексності та системності.

Наук. керівн. Міщенко О. Г.

Література: 1. Шенаев А. О. Понятие финансовой устойчивости: ее показатели и условия обеспечения / А. О. Шенаев // Банковские услуги. – 2008. – № 4. – С. 26–31. 2. Фетисов Г. Г. Устойчивость банковской системы : учебное пособие / Г. Г. Фетисов. – М. : Фин. Академия, 2002. – 256 с. 3. Бобрик М. М. Финансовая устойчивость коммерческого банка / М. М. Бобрик // Банковское дело. – № 8. – 2012. – С. 32–35. 4. Управління банківськими ризиками : навч. посібн. / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – КНЕУ, 2010. – 600 с.